

# Cuprins

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Partea I                           |     |
| Acceleratul de la ora 5 .....      | 5   |
| Partea a II-a                      |     |
| O fată din altă lume .....         | 27  |
| Partea a III-a                     |     |
| Crăciun la familia Sventițki ..... | 77  |
| Partea a IV-a                      |     |
| În pragul inevitabilului .....     | 111 |
| Partea a V-a                       |     |
| Despărțirea de trecut.....         | 157 |
| Partea a VI-a                      |     |
| Salaș la Moscova .....             | 201 |
| Partea a VII-a                     |     |
| Pe drum.....                       | 253 |
| Partea a VIII-a                    |     |
| Sosirea.....                       | 307 |
| Partea a IX-a                      |     |
| Varikino .....                     | 335 |
| Partea a X-a                       |     |
| Pe drumul mare.....                | 371 |
| Partea a XI-a                      |     |
| Oștirea din pădure.....            | 399 |
| Partea a XII-a                     |     |
| Scoruse în zahăr.....              | 429 |

|                                |     |
|--------------------------------|-----|
| Partea a XIII-a                |     |
| Vizavi de casa cu statui.....  | 459 |
| Partea a XIV-a                 |     |
| Iarăși la Varikino .....       | 511 |
| Partea a XV-a                  |     |
| Sfârșit.....                   | 569 |
| Partea a XVI-a                 |     |
| Epilog .....                   | 617 |
| Partea a XVII-a                |     |
| Poeziile lui Iuri Jivago ..... | 635 |

BORIS  
PASTERNAK  
Doctor Jivago

Traducere din limba rusă  
de Emil Iordache

POLIROM  
2013

Este incredibil cîte contrarii încap în acest om. Este sincer de partea revoluției și merită întru totul încrederea pe care i-a acordat-o Sovietul Orașenesc din Iuriatin. Avînd atîtea imputerniciri, ar fi putut să rechiziționeze și să care de-aici tot lemnul din pădure, fără să ne ceară părerea nouă sau lui Mikulițin, iar noi n-am fi zis nici pîs. Pe de altă parte, dacă ar fi avut chef să fure statul, ar fi putut pune în buzunar ce și cît vrea, tot fără să-l ia nimeni la întrebări. N-are cu cine împărți și nu-i obligat să dea nimănui ciubuc. Atunci ce-l face să se îngrijească de noi, să-l ajute pe Mikulițin și să-i sprijine pe oamenii din tot ținutul, cum ar fi, de pildă, șeful de gară din Torflanala? E tot timpul pe drumuri, face rost mereu de cite ceva și ne aduce, tilcuiește și analizează la fel de bine și *Demonii* lui Dostolevski, și Manifestul Comunist, relatîndu-le la fel de captivant și, mi se pare, dacă nu și-ar complica atît de inutil și de haotic viața, ar muri de plictiseală”.

## 2

Puțin mai tîrziu, doctorul își nota:

„Ne-am instalat în partea din spate a conacului, în două camere clădite din birne, pe care, pe cînd Anna Ivanovna era copil, Krueger le destinase servitorilor mai selecți, croitoresei, intendentei și fostei doici.

Odaile sînt destul de darăpanate. Noi le-am reparat destul de repede. Cu ajutorul unor oameni pricepuți, am refăcut soba care încălzește ambele camere. Cu noua distribuție a fumurilor, soba da mai multă căldură.

În acest colț de parc, urmele fostului aranjament au dispărut sub vegetația care acoperă totul. Acum, iarna, cînd toată preajma a murit și viul nu mai acoperă neviul, liniile de altădată apar mai clar.

Am avut noroc. Toamna a fost uscată și caldă. Am apucat să scoatem cartofii înainte de primele

ploi și înghețuri. După ce i-am restituit lui Mikulițin cartofii de sămință, ne-au mai rămas cam vreo douazeci de saci, pe care i-am deșertat în despărțitura principală a pivniței, acoperindu-i cu fin și pături rupte. Tot în pivniță am coborît două butoaie cu castraveți puși la murat de Tonla și încă două butoaie cu varza murată. Varza proaspătă am atârnat-o pe stâlpii de susținere, legînd căpățînile cîte două. Morcovii i-am îngropat în nisip uscat.

Tot în nisip am pus la păstrare o cantitate suficientă de ridichi, sfeclă și napi, iar în casă avem o mulțime de mazare și bobi. Lemnele din hambar, gata tălate, ne ajung pînă la primăvară. Iarna, îmi place răsufierea caldă a pivniței, care îți umple nările cu mirosul de rădăcini, pămînt și zăpadă de cum ridici capacul în pragul zorilor, care iarna clipocesc devreme, și cobori treptele cu luminarea în mină.

Cînd ieși din grajd, ziua încă nu a început. Scîrții o ușa sau strănuți fără să vrei sau, pur și simplu, zăpada îți scîrție sub picioare și, din cîte-un strat îndepărtat, din zăpada căruia răsar coceni de varză, o zbughesc și o iau la sănătoasa iepurii, ale căror urme presară neaua în lung și în lat. Și în împrejurimi, unul după altul, încep să latre ciinii și nu se potolesc decît cu mare greutate. Ultimii cocoși au cîntat mai devreme, de-acum nu mai au cum cînta. Și începe să se lumineze.

În afara urmelor de iepuri, imensa vale înzăpezită este traversată de amprentele lasate de risi, gropița lingă gropița, care se întind ca niște fire de tort frumos împletite. Risul merge ca pisica, labă după labă, făcînd, cum se spune, drumuri de multe verste într-o singură noapte.

Împotriva lor oamenii pun capcane, care prin partea locului sînt numite lațuri. În locul risilor, în capcane se prind sărmanii iepuri, pe care oamenii îi găsesc înghețați bocnă și pe jumătate acoperiți de zăpadă.

La început, în timpul primăverii și verii, ne-a fost foarte greu. Eram la căpătul puterilor. Acum,

în serile acestea de iarnă, ne odihnim. Datorită lui Anfim, care ne aprovizionează cu petrol, ne adunăm împrejurul lămpii. Femeile cos sau impletesc, eu sau Aleksandr Aleksandrovici citim cu glas tare. Focul în sobă este aprins și eu, ca specialist recunoscut în materie, am grijă de el, închid capacul la vreme ca să nu se irosească fierbințeala. Dacă vreun tăciune nears întârzie focul, îl iau așa fumegînd, fug cu el pînă în prag și-l arunc departe în zăpadă. Împrăștiind scintei, tăciunile zboară prin aer ca o făclie aprinsă, luminînd parcul adormit, dreptunghiurile pajistilor, sfirile și se stinge după ce cade într-un trolan.

Citim la nesfîrșit *Război și pace*, *Evgheeri Oneghin* și toate poemele, citim în traducere rusă *Roșu și Negru* de Stendhal, *Istoria celor două orașe* de Dickens și scurtele povestiri ale lui Kleist”.

### 3

În pragul primăverii, doctorul își nota:

„Mi se pare că Tonia e însărcinată. I-am spus. Ea e de altă părere, însă eu n-am nici o îndoială. Pînă la apariția unor simptome sigure, nu mă pot înșela cele precedente, mai dificil de observat.

Fața femeii se schimbă. N-aș zice că se face mai urită. Însă înfațișarea exterioară, care mai înainte era în cimpul ei de observație, îl scapă acum de sub control. Pune stăpînire de-acum pe ea acel viitor, care va ieși din ființa ei și care nu va mai fi ea însăși. Această ieșire a înfațișării femeii de sub control se manifestă sub forma dezorientării fizice, datorită căreia fața își pierde culoarea, pielea i se asprește și ochii încep să strălucească altfel decît ar vrea ea, de parcă ea n-a fost în stare să stăpînească aceste transformări și a renunțat să se mai îngrijească.

Eu și cu Tonia nu ne-am îndepărtat niciodată unul de celălalt. Dar acest an de muncă ne-a apropiat și mai mult. Am văzut cît de dibace,

puternică și neobosită este Tonia, cît de inteligent își alege muncile, pentru ca, trecind de la una la alta, să piardă cît mai puțin timp.

Mi s-a părut întotdeauna că fiecare concepție este imaculată, că în dogma Născătoarei de Dumnezeu este exprimată ideea generală a maternității.

Fiecare femeie care naște este marcată de aceeași amprentă a singurătății, părăsirii, lipsei de ocrotire. Barbatul este pînă într-atîta de străin în această clipă capitală, încît s-ar zice că nici la început n-a avut nici o treabă și totul a picat parcă din cer.

Femeia aduce singură urmașii pe lume, singură se retrage cu pruncul în planul al doilea al existenței, unde e mai liniște și unde poate fi, fără teamă, instalat leagănul. Singură, în tăcută smerenie, își hrănește și își crește copilul.

Născătoarea de Dumnezeu este îndemnată: «Roagă-te cu sîrg Fiului și Dumnezeului Tău». Ei i se pun pe buze frînturi de psalm: «Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mîntuitorul meu, Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile»<sup>1</sup>. Ea este cea care spune despre pruncul ei că o va preamări («Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic»<sup>2</sup>), că el este slava ei. La fel poate spune orice femeie. Dumnezeu ei este în copil. Mamele oamenilor mari ar trebui să cunoască acest sentiment. Dar absolut toate mamele sînt mamele unor oameni mari și nu e vina lor că mai apoi viața le înșală\*.

#### 4

„Recitim la nesfîrșit *Eugheni Oneghin* și poemele. Ieri a trecut pe la noi Anfim, care ne-a adus o mulțime de daruri. Ne delectăm, ne luminăm cu ele. Discuții interminabile despre artă.

---

1. *Luca*, I, 47-48.

2. *Luca*, I, 49.

Vechea mea idee că arta nu e denumirea unei categorii sau a unui domeniu, care acoperă o infinitate de noțiuni și fenomene ramificate, ci că, dimpotrivă, e ceva îngust și concentrat, numele unui principiu care intră în componența operei de artă, denumirea forței utilizate în aceasta sau a adevărului pus în lumină. Niciodată arta nu mi s-a părut obiectul formei, nici cealaltă față a ei, ci mai degrabă o parte tainică și ascunsă a conținutului. Pentru mine toate acestea sînt clare ca lumina zilei, le simt cu toate fibrele, dar cum aş putea exprima această idee?

Operele vorbesc prin multe: prin teme, situații, subiecte, eroi. Dar cel mai mult vorbesc prin prezența artei conținute în ele. Prezența artei în paginile romanului *Crîndă și pedeapsă* cutremură mai profund decît crima lui Raskolnikov.

Arta primitivă, cea egipteană, grecească, a noastră, probabil, e una și aceeași artă care, timp de atîtea secole, se definește prin numărul singular. E o idee, o afirmație despre viață, care, datorită amplitudinii ei atotcuprinzătoare, nu poate fi divizată și, cînd o picătură din această forță intră în componența unui aliaj mai complex, ponderea artei depășește importanța restului și se dovedește a fi esența, sufletul și fundamentul reprezentării."

## 5

„Sînt puțin răcit, tușesc și cred că am un pic de febră. Toată ziua mi-am simțit rasuflarea tăiată undeva lînga laringe, oprindu-mi-se ca un nod în gîtlej. Nu-i a bine. De vină-i aorta. Primele semne ale eredității venite dinspre biata mama, care toată viața a fost cardiacă. Oare chiar să fie adevărat? La vîrsta mea? În acest caz, nu voi mai face mult timp umbră pămîntului.

În cameră miroase a oxid de carbon. Miroase a rufe călcate. Femeile calcă și mereu, din soba neîncălzită bine, iau jar și-l pun în fierul de calcat,



clănțanindu-i capacul. Zgomotul îmi aduce aminte de ceva. Dar nu-mi pot aminti cu precizie. Boala mă face să uit.

De bucurie că Anfim ne-a adus săpun gras, femeile au desfășurat o spălare generală a rufelor, iar Surocika a rămas nesupravegheat două zile. Când scriu, se bagă sub masă, se așază pe stînghea dintre picioarele acesteia și, imitîndu-l pe Anfim, care, de fiecare dată cînd vine, îl trage cu sania, își închipuie că mă duce el cu sania.

După ce mă însănătoșesc, va trebui să merg în oraș, să citesc cîte ceva despre etnografia și istoria ținutului. Am dormit rău. Am avut un vis confuz, unul dintre cele pe care le uiți imediat după ce te trezești. Mi-a zburat prin minte și nu-mi amintesc decît din ce pricină m-am trezit. M-a trezit vocea unei femei, pe care o auzeam în vis tipînd sfișietor. Mi-am amintit acest sunet și, refăcîndu-l în memorie, mi-am perindat prin minte toate femeile cunoscute, încercînd să-mi dau seama care dintre ele putea avea o voce atît de profundă, greu de auzit din pricina respirației, umedă. Nici una nu putea s-o aibă. M-am gîndit că, prea obișnuit fiind cu Tonia, auzul îmi e deformat în ceea ce o privește. Am încercat să uit că este soția mea și i-am îndepărtat imaginea la o distanță suficient de mare pentru elucidarea adevărului. Nu, nu era vocea ei. Enigma a rămas nedezlegată.

Apropo de vise. Se crede că noaptea visezi ceea ce ziua, cînd ești treaz, te impresionează cel mai mult. Cu mine se întîmplă exact invers.

Am observat de multe ori că lucrurile pe care ziua abia le bag în seamă, gîndurile neclarificate, cuvintele rostite superficial și lăsate fără atenție se întorc noaptea, intrupate, și devin temele viselor mele, parcă drept compensație pentru faptul că le-am neglijat în timpul zilei."